

tieto služby „facilitátorovi“ platia príjmami z trestnej činnosti. Aby neostala účtovná stopa, platby sú hotovostné a transakcie sa neobjavujú v legálnych dokladoch. „Facilitátori“ *de facto* uľahčujú kriminálnej skupine a jej členom legalizáciu príjmov z trestnej činnosti tým, že tieto príjmy nemusia prechádzať ani zložitými spôsobmi zavádzania do legálneho finančného systému, ani ďalšími etapami legalizácie. Odhaliť „facilitátora“ nie je zložité, zložité je dokázať, že výhody, ktoré poskytuje členom kriminálnej organizovanej skupiny, sú súčasťou mechanizmu legalizácie.

Samozrejme, že existuje celý rad ďalších subjektov, prostredníctvom ktorých je možné legalizovať príjmy z trestnej činnosti, ako sú napríklad lízínové spoločnosti, rôzne burzy, obchodníci s cennými papiermi, poisťovne, realitné spoločnosti a pod.

1.4 Metódy legalizácie príjmov z trestnej činnosti

Metód, resp. spôsobov, ktorými je možné legalizovať príjmy z trestnej činnosti, je nespočetne veľa. Metóda legalizácie predstavuje postup jednotlivca alebo organizovanej skupiny na dosiahnutie cieľa, ktorým je vytvorenie zdania legálneho pôvodu majetku, ktorý bol v skutočnosti získaný trestnou činnosťou. Využitie konkrétnej metódy je závislé od dvoch faktorov. **Prvý faktor predstavuje zdrojová kriminalita.** To znamená, z akého trestného činu bol získaný majetok, príjem. Teda, či zdrojový trestný čin bol spáchaný jednotlivcom alebo organizovanou skupinou, či súvisel s drogovou kriminalitou, so všeobecnou kriminalitou, ekonomickou alebo finančnou kriminalitou, či išlo o prostú kriminalitu alebo vysoko sofistikovanú. **Druhý faktor predstavuje podoba majetku (príjmu)** získaného trestnou činnosťou. Iným spôsobom sa bude legalizovať majetok, ktorý ma podobu peňazí, iným spôsobom hnutelná vec, iným spôsobom nehnuteľnosť, iným spôsobom duševné vlastníctvo a pod. Vychádzajúc z týchto súvislostí môžeme konštatovať, že nie je možné poskytnúť vyčerpávajúci zoznam metód legalizácie príjmov z trestnej činnosti. Dôvodmi vzniku nových spôsobov (metód) legalizácie príjmov z trestnej činnosti sú najmä sofistikácia páchania zdrojovej kriminality a zvyšujúca sa flexibilita organizovaných skupín. Nezanedbateľným dôvodom sú aj nové spôsoby realizácie obchodných transakcií, ktoré sa zrýchľujú a zdokonaľujú za využitia nových metód

bankových transakcií. Z dosiaľ zaznamenaných prípadov je možné hovoriť o nasledujúcich, najčastejšie používaných metódach legalizácie príjmov z trestnej činnosti:

1) Umelé zvyšovanie obratu pri firmách pracujúcich s hotovosťou

Patrí medzi najstaršie metódy legalizácie príjmov z trestnej činnosti. Je relatívne jednoduchou metódou, pri ktorej je nevyhnutné, aby páchatel alebo organizovaná skupina vlastnila alebo inak ovládala legálnu spoločnosť v odvetví, v rámci ktorého je zvyčajné narábanie s hotovosťou (napr. v sektore služieb, ako sú kaviarne, ubytovacie a stravovacie zariadenia, hracie automaty, prevádzky poskytujúce rôzne služby a pod.). Aj keď je táto metóda pomerne jednoduchá, neznamená to, že je zároveň ľahko odhaliteľná. Práve naopak. Táto metóda sa využíva v prípadoch, keď príjem z trestnej činnosti je vo forme hotovosti (napr. pouličný predaj drog, kupliarstvo, prevádzkačstvo a pod.) a tento sa potom zmiešava s legálnymi príjmami plynúcimi z činnosti legálnej spoločnosti. Proces legalizácie príjmov z trestnej činnosti sa začína tým, že hotovosť získaná trestnou činnosťou je vložená na účet legálnej spoločnosti, pričom je deklarovaná ako príjem z podnikateľskej činnosti legálnej spoločnosti. Inak povedané, ide o zmiešanie legálnych príjmov legitímnej spoločnosti s príjmami z trestnej činnosti páchanej organizovanou skupinou. Takto zmiešanú sumu prevádzkovateľ podniku vykáže ako zisk a zaplatí daň. Týmto sa príjmy z trestnej činnosti stávajú legálnymi, pričom prešli cez fázu zavedenia a následne môžu postúpiť do ďalšej fázy – rozvrstvenia. Zmiešanie príjmov získaných trestnou činnosťou s legálnymi príjmami a následné deklarovanie zisku vyjadrujú umelé zvyšovanie obratu spoločnosti. Takto vytvorený zisk má zdanie legálnosti a legálna spoločnosť meno prosperujúcej firmy. Toto spôsobuje, že sa nedostane do pozornosti daňových úradov, pretože spoločnosť si bude riadne plniť daňové povinnosti. Splnením daňovej povinnosti a zaplatením dane aj z príjmov z trestnej činnosti sa tieto stávajú *de facto* legálnymi príjmami. Pri realizovaní tejto metódy je najrizikovejšia prvá fáza, t. j. etapa, keď sa príjmy z trestnej činnosti ukladajú na účet. Pri predpoklade, že organizovaná skupina nebude zvyšovať obraty legálnej spoločnosti príliš výrazne, je viac ako pravdepodobné, že daňový úrad prehliadne túto formu legalizácie príjmov z trestnej činnosti. Určitou nevýhodou tejto metódy legalizácie príjmov z trestnej

činnosti je možnosť deklarovať len obmedzené množstvo príjmov z trestnej činnosti, ako aj potreba zaplatiť daň z príjmov.

Príklad z praxe: Obchodníčka Diana založila a zaregistrovala spoločnosť Oak Ltd. a zároveň figurovala ako jediný spoločník a vlastník. Spoločnosť registrovaná ako firma pôsobiaca v obchode s drevom najala Donnu, ktorá zastávala funkciu obchodného zástupcu. Donna aj Diana boli v skutočnosti zapletené do rozsiahlych zločineckých aktivít a firmu používali iba ako prostriedok na pranie špinavých peňazí. Kapitál získaný z trestnej činnosti ukladali na účet firmy v hotovosti. Aj napriek tomu, že hotovostné transakcie v takých výškach neboli v obchode s drevom zvyčajné, nepodala banka žiadne hlásenie. Výsledkom rôznych aktivít, ktoré obidve ženy realizovali, vykázala spoločnosť Oak Ltd. za prvý rok svojho pôsobenia zisk 100 000 dolárov. Vo februári nasledujúceho roku Diana zomrela. Jej cestovný pas však zostal v budove spoločnosti. Donna vydávajúca sa za Dianu použila jej pas a vybrala z účtu hotovosť v celkovej výške 100 000 dolárov. Krátko po tejto transakcii sa banka rozhodla upozorniť finančnú spravodajskú jednotku na rýchly rast spoločnosti a objemné hotovostné výbery. Po preverení pohybov na účte a preverení registra obyvateľov, kde bol zaznamenaný dátum smrti Diany, bolo zrejmé, že Donna využívala spoločnosť Oak Ltd. na pranie špinavých peňazí.¹⁰

2) Umelé zvyšovanie obratu alebo zisku nadmernou fakturáciou

Aj pri tejto metóde páchatel' alebo organizovaná skupina vlastní alebo inak ovláda jednu alebo viac legálnych spoločností, v ktorých vytvára nadmerný zisk. Zisk zvyšuje tak, že dodáva tovar, ktorý má reálne nižšiu hodnotu, ako je fakturovaná cena, alebo nákupnú cenu fakturačne zníži a časť ceny uhradí mimo účtovníctva príjmami, ktoré pochádzajú z trestnej činnosti. Podmienkou je, aby spoločnosti, ktoré medzi sebou obchodujú a fakturujú, navzájom spolupracovali. Zvyčajne o nelegálnosti vedia. Táto metóda legalizácie sa najviac využíva pri tovare, pri ktorom je ťažké určiť skutočnú hodnotu (napr. starožitnosti, umelecké diela, predmety tvoriace duševné vlastníctvo a pod.). Modifikovaným variantom je, keď dodávateľ dodá tovar jednej firme, a pritom fakturáciu rozdelí dvom firmám, pričom druhá spoločnosť zaplatí dodávateľovi príjmami z trestnej činnosti, ktoré sú na účte tejto spoločnosti dočasne uložené. Z dôvodu ťažšieho získania informácií je

¹⁰ AKSE, T. *A farba je špinavá*. Zoetermeer, 2003, s. 20.

druhá spoločnosť často registrovaná v inom štáte a jej účty sú tiež v inom štáte. Pri tejto forme má dodávateľ zvýšené zisky, pričom účtovníctvo má v poriadku a nie je dôvod podozrievať ho z nekalých praktík. Spoločnosť vykazuje zisk, a tak sa stáva atraktívnou a príťažlivou pre obchodných partnerov, ako aj bankové inštitúcie. Aj pri tejto metóde môžu nastať problémy s daňovými orgánmi, a to v prípade, ak by organizovaná skupina príliš zvyšovala svoje zisky.

Príklad z praxe: V celosvetovej operácii pod krycím názvom „Green Ice“, ktorú viedol úrad boja proti drogám USA (DEA), sa ukázalo, že talianske a kolumbijské zločinecké organizácie využívali práve metódu nadmernej fakturácie. Kolumbijská spoločnosť predávala kontajnery kože talianskemu odberateľovi. Prepravované kontajnery skutočne obsahovali kožu. Na nákupnej faktúre bola uvedená koža najvyššej kvality, vďaka čomu mohla byť fakturovaná vysoká cena. V praxi však koža nemala takmer žiadnu alebo mala len minimálnu hodnotu. Takto sa podarilo zabiť dve muchy jednou ranou. Taliani sa mohli pod rúškom legálnej obchodnej transakcie vyrovnáť s Kolumbijcami za kokaín. Kolumbijčania vďaka tejto nadmernej fakturácii dosahovali mimoriadne vysoké zisky, čím svoje príjmy z predaja kokaínu začleňovali do legálnych príjmov spoločností.¹¹

Príklad z praxe: Západoeurópsky obchodník (klient) mal v švajčiarskej banke viacero účtov v cudzích menách. Celková hodnota na účtoch bola cca 600 000 švajčiarskych frankov. Tento klient, ktorý bol súčasne aj riaditeľom menšej firmy vo Švajčiarsku, deklaroval svoje príjmy z provízií za investičné poradenstvo. Časť z týchto financií previedol do USA. Krátko na to banka zistila, že jeho podriadený sa nedávno vzdal funkcie, pretože zrejme podozrieval klienta z trestnej činnosti. Onedlho banka dostala príkaz na poukávanie ďalšej časti z týchto prostriedkov do USA, a to na účely kúpy domu. Banka však v spolupráci s finančnou spravodajskou jednotkou zistila, že klient je podozrivý zo spáchania trestnej činnosti (neexistovali sprostredkovateľské zmluvy), a preto sa pokúšal postupne previesť svoj majetok do zahraničia. Časť majetku sa mu však do zahraničia už podarilo presunúť.¹²

¹¹ Tamtiež, s. 29.

¹² Tamtiež, s. 30.

3) Metóda spätnej pôžičky

Princíp metódy spätnej pôžičky spočíva v tom, že páchatel' trestnej činnosti alebo člen organizovanej skupiny si *de facto* požičia vlastné peniaze získané trestnou činnosťou tak, aby okolie a štátne orgány nemohli preveriť podrobnosti tejto transakcie. Často ide o pôžičku zo zahraničia od fyzickej osoby, ktorá je z rôznych dôvodov a rôznymi spôsobmi donútená podpísať zmluvu o pôžičke finančných prostriedkov. Podmienky pôžičky sú v zmluve o pôžičke až nezvyčajne výhodné pre subjekt, ktorému je pôžička poskytnutá. Pôžička môže byť získaná aj od právnickej osoby, ktorá je registrovaná v daňových rajoch. Konateľom spoločnosti je občan príslušnej krajiny, ktorý je splnomocnený konať v mene spoločnosti a poskytne pôžičku členovi organizovanej skupiny, ktorý legalizuje príjmy z trestnej činnosti a zároveň je aj skutočným vlastníkom tejto tzv. „regálovej“ alebo „papierovej spoločnosti“, do ktorej si dočasne uložil príjmy z trestnej činnosti. Splatenie pôžičky je často zrealizované iným plnením, ktoré je len veľmi ťažko oceníteľné, napríklad splatením nemajetkových práv (duševné a priemyselné vlastníctvo).

Príklad z praxe: Na základe hlásení podozrivých transakcií z Hongkongu sa zistilo, že istý Číňan žijúci v Holandsku dostal pôžičku na odkúpenie čínskej reštaurácie. Peniaze prišli z podnikového účtu v Hongkongu, no tesne pred tým bola podobná suma prevedená z Luxemburska na účet v Hongkongu. Prebehlo hlbšie vyšetrovanie. Ukázalo sa, že ten istý Číňan svoje vlastné prostriedky pochádzajúce z trestnej činnosti prevádzal na ním kontrolovaný účet v Luxembursku.¹³

Príklad z praxe: Banka poskytla klientovi úver. Klient mal v minulosti s jeho splácaním problémy. Zrazu značnú časť tohto úveru jednorazovo splatil. Klient pracovníčke banky na jej otázky o pôvode peňazí odpovedal vyhýbavo. Na základe týchto skutočností pracovníčka banky oznámila jeho konanie finančnej spravodajskej jednotke. Preverovaním bolo zistené, že peniaze pochádzali z trestnej činnosti.¹⁴

4) Pôžička tipu back-to-back

Pri tejto pôžičke tzv. „back to back“ sa do pôžičkového vzťahu zapája aj známa finančná inštitúcia, ktorá však nemá vedomosti o tom, že je zneužitá na legalizáciu príjmov z trestnej činnosti. Zatiaľ čo metódu spätnej pôžičky

¹³ Tamtiež, s. 57.

¹⁴ Tamtiež.

je možné uskutočniť úplne vo vlastnej réžii, do tohto typu pôžičky je zapojená banka alebo iný poskytovateľ finančných služieb, ktorý poskytne pôžičku, len ak je dostatočne zabezpečená. Zabezpečenie pôžičky od finančnej inštitúcie pre členov organizovanej skupiny, ktorá legalizuje príjmy, je uskutočnené vložím depozitnej hotovosti inou spoločnosťou, ktorá navonok nie je nijako prepojená so spoločnosťou, ktorá je príjemcom pôžičky, v skutočnosti je však ovládaná organizovanou skupinou. Prednosťou tejto metódy legalizácie príjmov z trestnej činnosti je, že do procesu legalizácie je zapojená renomovaná finančná inštitúcia, čím legalizácia vyzerá dôveryhodne.

Príklad z praxe: Vyšetrovanie vyšetrovacej služby v kraji Rotterdam – Rijnmond ukázalo, že prostredníctvom advokáta istej švajčiarskej banky bol dohodnutý úver pre klienta, ktorý sa v Holandsku zaoberal obchodom s kokaínom. Ako zábezpeka bola použitá suma štyroch miliónov eur, zložená na depozitnom účte. Úver bol použitý na financovanie legálneho podniku patriaceho obchodníkovi s kokaínom. Peniaze sa do Švajčiarska dostali v hotovosti a rovnako boli na depozitný účet aj vložené. Takto bol pre okolie viditeľný skutočný úver z banky, no nie súvisiaca zábezpeka.¹⁵

5) Fingované výhry

Táto metóda legalizácie príjmov z trestnej činnosti je založená na tom, že páchatel trestnej činnosti alebo člen organizovanej skupiny príde do kasína spolu s ďalšími osobami z tejto skupiny, pričom si zakúpia hracie žetóny, ktoré zaplatia v hotovosti, šekom alebo kreditnými kartami. V malých stávkach hrajú pri stoloch a vytvárajú dojem troch nezávislých hráčov, ktorí sa nepoznajú, aby nevzniklo podozrenie. Hráči sa do hazardných hier nezapájajú aktívne a vo veľkom, pretože chcú zachovať čo najvyššiu sumu určenú na legalizáciu. Po určitom čase všetci členovia odovzdajú žetóny jednému z nich a tento ich ide do pokladne zameniť za peňažnú hotovosť alebo požiadajú o uloženie na účet, pričom predstiera, že ide o výhru. Väčšina kasín ponúka možnosť vytvorenia depozitného účtu pre klienta, na ktorý si klienti vkladajú svoje výhry a môžu kasínu zadávať inštrukcie na bezhotovostné prevody, čím sa prostriedky môžu v krátkom čase premiestniť. Toto všetko je, samozrejme, možné za podmienok, že kasíno je súkromné, s benevolentným štátnym dohľadom a za predpokladu, že interný dohľad neodhalí fingovanú výhru. Takýmto spôsobom sa môžu legalizovať príjmy z trestnej

¹⁵ Tamtiež, s. 62.

činnosti iba v dostatočnom časovom odstupe, pretože ak by kasíno zistilo, že hráč vyhráva príliš často, zvýšilo by sa riziko odhalenia. Niektoré kasína si však pri vysokých výhrach overujú dokázateľnosť danej výhry. Ak hráč výhru nepreukáže, kasíno zamietne jej uloženie na depozitný účet a požiada hráča, aby si výhru prevzal v hotovosti. S pomocou technického vybavenia a administratívnych možností sa dá spätne určiť a overiť, či išlo o fingo vanú výhru. Ďalšou formou v lotériách a podobných hrách je odkupovanie výhry od skutočného výhercu, ktorému je poskytnutá „provízia“. Novú metódu legalizovania príjmov z trestnej činnosti predstavujú hazardné hry realizované prostredníctvom internetu **využívaním hráčskych kont** pri hazarde. Medzi hráčskymi kontami sú realizované na seba nadväzujúce transakcie, ktorých cieľom je legalizácia príjmov z trestnej činnosti. Táto schéma transakcií medzi hráčskymi kontami umožňuje využívanie hráčskych kont na vytvorenie legálneho rámca pri transakciách s finančnými prostriedkami pochádzajúcimi z anonymných platobných kanálov bez preukázania ich pôvodu. Prostriedky sú následne majiteľom hráčskych kont vyplácané na bankové účty. Typickými znakmi tohto spôsobu legalizácie sú:

- zriadenie dvoch hráčskych kont s tým, že má ísť podľa pravidiel o dve rozdielne osoby;
- využívanie hráčskeho konta osobami inými ako tými, na ktoré je konto registrované/bolo zriadené, keďže pri hrách online je využívaná tá istá IP adresa a jeden hráč hrá v prospech druhého hráča, a to dokonca na vlastný úkor;
- organizované využívanie hráčskych kont s rizikom, že konečným užívateľom výhod hráčskeho konta a účasti na hazardnej hre nie sú hráči, na ktorých je hráčske konto registrované, ale iné neznáme osoby, resp. to platí pre aspoň jednu z nich;
- na hráčske kontá sú vkladané finančné prostriedky napríklad cez platobný kanál PAY SAFE CARD, t. j. prostredníctvom predplatených kariet, ktoré je možné zakúpiť bez identifikácie kupujúceho v obchodných centrách, na čerpacích staniciach v Slovenskej republike aj v zahraničí a prostredníctvom internetu;
- organizovaná účasť viacerých osôb na hazardných hrách, ktoré porušujú príslušný herný plán a etiku hazardnej hry, nehrajú proti sebe, ale koordinovane tak, aby jedna osoba prehrávala v prospech druhej;

- hráč sa vzdáva/skladá karty v prípade hazardnej hry aj v prípade, že má veľkú pravdepodobnosť výhry tak, aby zabezpečil istotu výhry pre druhého hráča;
- výsledkom účasti v hazardnej hre je výhra spravidla rovnajúca sa vkladu, pričom hráči systematicky konajú pri hazardnej hre tak, aby sa vrátil podaný vklad, a to bez ohľadu na pravdepodobnosť výhry, resp. aj v prípade veľkej pravdepodobnosti výhry sa vzdávajú šance na výhru a postupujú tak, aby bolo s istotou zabezpečené navrátenie vkladu;
- vyplatenie výhry na bankový účet.

Príklad z praxe: Roland pracoval ako tajný agent pri policajnom odhaľovaní zameranom na pranie špinavých peňazí prostredníctvom kasín. V priebehu odhaľovania bol Roland predstavený Theodorovi, ktorý žil v rovnakej krajine ako Roland. Theodor tvrdil, že je zamestnancom kasína v susednom štáte, a ponúkol Rolandovi možnosť preprať peniaze. Vysvetlil mu, že vzhľadom na to, že je v kasíne zamestnaný, to bude veľmi jednoduché. Keď mu Roland dá svoje peniaze v hotovosti, Theodor mu za ne dá šek na účet kasína v hodnote peňazí, ktoré Roland poskytol znížené o poplatok pre Theodora. Roland potom bude môcť tvrdiť, že peniaze vyhral v kasíne a polícia toto tvrdenie nebude môcť vyvrátiť. Kasíno nebude o tejto operácii vedieť, pretože navonok sa bude zdať, že Roland vyhral väčšinu vložených peňazí späť. Roland chcel dodatočne získať informácie o tejto metóde prania peňazí, preto súhlasil s Theodorovým nasledujúcim návrhom. Na základe jeho inštrukcií vložil na účet kasína v hotovosti 25 000 dolárov. Na oplátku dostal šek na rovnakú sumu zníženú o Theodorovu províziu, ktorá bola 9 %. Táto provízia bola rozdelená medzi Theodora a Armina, muža, ktorý Theodora a Rolanda zoznámil. Prvá transakcia bola uskutočnená bez problémov – Theodor vypral pre Rolanda peniaze tak, ako sľúbil. Netušil však, že 25 000 dolárov, ktoré prepral, neboli špinavé peniaze, ale peniaze poskytnuté policajným orgánom, pre ktorý Roland pracoval. Krátko na to Roland znovu kontaktoval Theodora a žiadal ho o vykonanie podobnej operácie, tentokrát však so sumou 500 000 dolárov. Theodor bol rád, že mu môže znova pomôcť, no počas uskutočňovanej transakcie ho polícia zatkla pre trestný čin prania špinavých peňazí.¹⁶

¹⁶ EGMONT GROUP. *Finanční zpravodajské jednotky v akci, 100 případů egmontské skupiny*. 37 s.